

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 62/01-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 13. septembra 2001 v senáte zloženom z predsedu J. B. a členov Ľ. D. a E. B. prerokoval podnet Ing. K. K., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. J. D., DrSc., Advokátska kancelária C., V., D. a spoločníci, B., ktorým namietal porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd konaním Okresného súdu Bratislava II vedeným pod sp. zn. 17 C 30/97, a na neverejnom zasadnutí 2. októbra 2001 takto

r o z h o d o l :

Právo Ing. K. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd konaním Okresného súdu Bratislava II vedeným pod sp. zn. 17 C 30/97 porušené bolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 28. mája 2001 doručený podnet Ing. K. K., bytom B. (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. D., DrSc., Advokátska kancelária C., V., D. a spoločníci, B, ktorým namietal porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) konaním Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „účastník“ alebo „okresný súd“) vedeným pod sp. zn. 17 C 30/97, ako aj svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nečinnosťou predsedu okresného súdu pri rozhodovaní o jeho sťažnosti podľa § 23 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd podnet predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu 19. júna 2001 a prijal ho na ďalšie konanie v časti namietajúcej porušenie práva navrhovateľa (v konaní pred všeobecným súdom „žalobca“) podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 30/97. Vo zvyšnej časti ústavný súd podnet odmietol.

Skutkový stav podstatný pre rozhodovanie o podnete v časti prijatej na ďalšie konanie opísal navrhovateľ nasledovne: „Ing. K. K. podal 27. januára 1997 žalobu, ktorou v konaní podľa Občianskeho súdneho poriadku uplatnil právo na zaplatenie dlhu vo výške 1.011.846,70 Sk. Súd žalobu prijal 12. februára 1997.

Žalovanému bol doručovaný žalobný návrh, ktorý neprevzal. Súd vytýčil pojednávanie na 10. jún 1997, na ktoré sa žalovaný nedostavil. Súd preto pojednávanie odročil na 12. august 1997. Žalovaný sa opäť nedostavil. Súd ďalej vytýčil pojednávanie na

25. september 1997, na 30. október 1997 a na 8. október 1998, avšak žalovaný sa opäť ani raz nedostavil.

Právna zástupkyňa žalobcu listom zo 14. augusta 1997 súdu oznámila zamestnávateľa odporcu, aj označila miesto, kde sa zdržiava („v horskom hoteli Zochova chata, Modra-Piesky, kde vykonáva funkciu riaditeľa“).

Právna zástupkyňa žalobcu listom zo 16. marca 1999 predložila súdu návrh na ustanovenie opatrovníka žalovanému z dôvodu jeho neznámeho pobytu.

Súd ustanovil odporcovi opatrovníčku podľa § 29 ods. 2 OSP dňa 16. marca 2000. Za opatrovníčku určil súdnu tajomníčku Okresného súdu Bratislava II.

Súd listom z 26. októbra 1999 vyzval právnu zástupkyňu žalobcu, aby v ustanovenej lehote 15 dní založila do spisu originál zmluvy o pôžičke, doklad dôležitý pre výpočet devízového kurzu a aby upravila petit návrhu v časti o úrokoch z omeškania. Právna zástupkyňa výzvu splnila 3. novembra 1999.

Ďalšie pojednávanie súd nariadil na 25. september 2000. Súd pojednávanie odročil na 15. november 2000. Ďalší termín pojednávania dosiaľ neustanovil (...).

Spor vo veci 17 C 30/97 vedenej na Okresnom súde Bratislava II trvá 4 roky a 3 mesiace. Predkladateľ namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov postupom Okresného súdu Bratislava II, lebo:

- v čase 30. október 1997 až 8. október 1998 súd neurobil nijaký úkon,
- o návrhu na určenie opatrovníka zo 16. marca 1999 rozhodol až 16. marca 2000,
- od 15. novembra 2000 neurčil termín pojednávania, ani neurobil vo veci nijaký úkon.“

Právnu stránku veci opísal navrhovateľ takto:

„Z hľadiska obvyklých kritérií, ktoré sa podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky berú do úvahy pri rozhodovaní o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (zložitosť veci, správanie účastníka, správanie štátneho orgánu) v okolnostiach prípadu (...)

Vec predložená Ing. K. Okresnému súdu Bratislava II na rozhodnutie nie je zložitá. Spor 17 C 30/97 je sporom o zaplatenie dlhu, ktorého existenciu aj výšku žalobca preukázal písomnými dôkazmi. Právna podstata sporu je jednoznačná, právna úprava tiež. Prekážkou rozhodnutia o veci je neustále sa opakujúca neúčast' žalovaného na pojednávaniach určených súdom.“

Ústavný súd vyzval 22. júna 2001 predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril ku prijatému podnetu a oznámil, či trvá na ústnom pojednávaní.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo doručené ústavnému súdu 4. júla 2001, ktorý v ňom síce súhlasil s popisom skutkového stavu, tak ako ho uviedol navrhovateľ, ale pripomenul:

„Zároveň však treba uviesť, že navrhovateľ si zo spisu účelovo vybral len tie úkony súdu vo veci, ktoré mu zrejme vyhovujú. Akosi opomenul uviesť, že súd vykonáva množstvo ďalších úkonov smerujúcich k zisteniu pobytu odporcu, ktorý sa od podania návrhu na súd dňa 12. 02. 1997 zdržiava na neznámom mieste. Nemožno priebeh konania a zisťovania skutkového stavu redukovať len na pojednávania, ale treba vziať do úvahy, že stanoveniu termínu pojednávania predchádza iná, často rozsiahla činnosť sudcu (v tomto prípade činnosť spojená so zisťovaním pobytu odporcu), o ktorej účastník konania nevie, alebo vedieť nechce. V tomto prípade došlo k prietáhom v konaní, majú jednoznačne objektívny charakter, ktorý súd doposiaľ nemohol ovplyvniť.“

Ústavnému súdu bolo 10. septembra 2001 doručené vyjadrenie právneho zástupcu navrhovateľa reagujúce na vyjadrenie účastníka doručené ústavnému súdu 4. júla 2001, v ktorom okrem iného uviedol:

„Vo vzťahu k spochybňujúcemu vyjadreniu predsedu Okresného súdu Bratislava II treba pripomenúť, že v okolnostiach prípadu Okresný súd Bratislava II neuplatnil procesné prostriedky, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva pre prípad, že sa účastník konania pokúsi vyhnúť účasti na pojednávaní. Okresný súd Bratislava II sa uspokojil s opakovaným predvolávaním žalovaného účastníka konania, ale nevyužil svoje právo dať ho predviesť podľa § 52 ods. 2 OSP, ani mu neuložil poriadkovú pokutu podľa § 53 ods. 1 OSP, hoci ide o zákonom ustanovené prostriedky, ktorých uplatnenie súdom nie je podmienené predchádzajúcim návrhom účastníka konania. Neuplatnenie týchto prostriedkov Okresným súdom Bratislava II má za následok, že osoba, ktorú vo veci 17 C 30/97 žaluje Ing. K. K., sa dosiaľ vyhýba ústnemu pojednávaniu (...).

Predkladateľ podnetu z týchto dôvodov nesúhlasí s tvrdením predsedu Okresného súdu Bratislava II, že jeho postup vo veci 17 C 30/97 sa stretol s prekážkami, ktoré „majú jednoznačne objektívny charakter, ktorý súd doposiaľ nemohol ovplyvniť.“ Právo predkladateľa podnetu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je porušené v príčinnej súvislosti s úkonmi, ktoré zákon zveruje do právomoci súdov a Okresný súd Bratislava II ich urobil veľmi pomaly, alebo ich neurobil vôbec.“

Navrhovateľ pôvodne trval a účastník netrval na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd 4. júla 2001 vyžiadal od účastníka spis 17 C 30/97, ktorý mu bol 19. júla 2001 doručený.

Navrhovateľ zmenil svoje stanovisko a súhlasil s upustením od verejného ústneho pojednávania, ale ústavný súd uskutočnil 13. septembra 2001 verejné ústne pojednávanie, na ktoré sa nedostavili ani navrhovateľ, ani účastník.

II.

Pre rozhodnutie ústavného súdu sú relevantné hlavne:

čl. 48 ods. 2 ústavy:

„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“

čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru:

„Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.“

III.

Po dokazovaní porovnaním podnetu, vyjadrenia účastníka a navrhovateľa a hlavne štúdiom spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 30/97 ústavný súd zistil, že v roku 1997 boli v danej veci vykonané nasledovné úkony:

Okresnému súdu bola 12. februára 1997 doručená žaloba navrhovateľa na Ľ. D.. Okresný súd výzvou z 18. februára 1997 vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý podľa záznamu o zaplatení uhradil 3. apríla 1997. Okresný súd 9. mája 1997 vytýčil pojednávanie na 10. jún 1997, na ktoré sa žalovaný nedostavil. Listom z 30. júna 1997 doručeným okresnému súdu 9. júla 1997 Obvodné oddelenie Policajného zboru Podunajské Biskupice oznámilo, že po opakovaných pokusoch o doručenie predvolania Ľ. D. bolo zistené, že menovaný sa na uvedenej adrese už dlhšiu dobu nezdržiava. Žalovaný sa nezúčastnil ani pojednávanií okresného súdu konaných 12. augusta 1997, 25. septembra 1997 a 30. októbra 1997. Na pojednávaní 25. septembra 1997 nebol prítomný ani právny zástupca, ktorý bol ospravedlnený. Na žiadosť okresného

súdu o zistenie a oznámenie pobytu Ľ. D. z 5. novembra 1997 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky - Centrálna evidencia pobytu obyvateľov Slovenskej republiky (ďalej len „CEPO“) potvrdením o trvalom pobyte z 11. novembra 1997 okresnému súdu oznámila adresu Ľ. Ď. – B., P. B., Túto adresu oznámilo aj Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave potvrdením o pobyte doručeným okresnému súdu 13. novembra 1997 (doručenie opakovane nebolo možné uskutočniť).

V roku 1998 boli vykonané tieto úkony:

Listom z 13. júla 1998 okresný súd požiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru Podunajské Biskupice o prešetrenie a oznámenie aktuálnej adresy pobytu Ľ. D.. Obvodné oddelenie Policajného zboru Podunajské Biskupice vo svojej odpovedi z 25. júla 1998 oznámilo, že „menovaný na uvedenej adrese nebýva. Obyvatelia domu ho nepoznajú“.

Dňa 8. októbra 1998 sa uskutočnilo pojednávanie okresného súdu, ktorého sa žalovaný nezúčastnil. Na základe žiadosti okresného súdu o zistenie a oznámenie pobytu z 23. októbra 1998 CEPO potvrdením z 29. októbra 1998 oznámila adresu Ľ. D. – B., P. B., . Okresný súd 11. novembra 1998 požiadal Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky o oznámenie, či Ľ. D. nie je vo výkone väzby alebo trestu. Odpoveďou doručenou okresnému súdu 14. decembra 1998 Správa Zboru nápravnej výchovy Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky oznámila, že uvedená osoba t. č. nie je vo výkone väzby – trestu.

V roku 1999 boli urobené nasledovné úkony:

Právna zástupkyňa žalobcu listom doručeným okresnému súdu 17. marca 1999 navrhla, aby žalovanému Ľ. D. bol ustanovený opatrovník, a listom z 22. septembra 1999 urgovala svoju sťažnosť na prietahy v konaní z 18. marca 1999 (v spise sa sťažnosť z 18. marca 1999 nenachádza). Žiadosťami z 1. októbra 1999 okresný súd požiadal CEPO a MEO o zistenie pobytu Ľ. D. a Sociálnu poisťovňu o oznámenie platiteľa dane Ľ. D.. Dňa 8. októbra 1999 bolo okresnému súdu doručené potvrdenie MEO, ktorým oznámila adresu Ľ. D. – B., P. B., . Potvrdením o trvalom pobyte zo 6. októbra 1999 CEPO oznámila adresu Ľ. D. – Bratislava, P. B., B. Ústredie Sociálnej poisťovne listom z 12. októbra 1999 okresnému súdu oznámilo, že Ľ. D. sa nenachádza v evidencii

dôchodcov Sociálnej poisťovne. Okresný súd listom z 26. októbra 1999 požiadal právnu zástupkyňu žalobcu o doplnenie dokladov a úpravu petitu návrhu v časti o úrokoch z omeškania. Podaním doručeným okresnému súdu 4. novembra 1999 právna zástupkyňa upravila petit návrhu a priložila k nemu požadované doklady. Listami z 23. novembra 1999 okresný súd požiadal 11 poisťovní o oznámenie, či Ľ. D. evidujú ako poisteného. Listom z 25. novembra 1999 Vzájomná zdravotná poisťovňa Dôvera oznámila, že Ľ. D. je jej poistencom. Na základe žiadosti okresného súdu z 23. novembra 1999 o oznámenie, či bolo vydané živnostenské oprávnenie Ľ. D., Okresný úrad Bratislava II, odbor živnostenský a ochrany spotrebiteľa, podaním z 30. novembra 1999 doručeným okresnému súdu 6. decembra 1999 zaslal výpis zo živnostenského registra podnikateľského subjektu Ľ. D., bytom B. Ostatné požadované poisťovne a okresné úrady zaslali negatívne odpovede. Listom z 21. decembra 1999 okresný súd požiadal Daňový úrad Bratislava II o zaslanie daňového priznania Ľ. D. a listom z toho istého dňa požiadal Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky o oznámenie, či sa menovaný nachádza vo výkone trestu, resp. väzby.

V roku 2000 boli vykonané tieto úkony:

V odpovedi došlej okresnému súdu 4. januára 2000 Správa Zboru nápravnej výchovy Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky oznámila, že uvedená osoba nie je t. č. vo výkone väzby – trestu. Daňový úrad Bratislava VI odpoveďou na dožiadanie doručenou okresnému súdu 31. januára 2000 oznámil, že za zdaňovacie obdobie 1994 až 1998 Ľ. D. na tento daňový úrad nepodal priznanie k dani z príjmov fyzických osôb. Dňa 10. marca 2000 bola okresnému súdu doručená odpoveď Obvodného oddelenia Policajného zboru Podunajské Biskupice vo veci jeho žiadosti o doručenie zásielky s tým, že menovaný sa v mieste trvalého bydliska nezdržuje a nebol zistený žiadny trvalý alebo prechodný pobyt menovaného. Uznesením okresného súdu zo 16. marca 2000 bol žalovanému ustanovený opatrovník. Dňa 25. septembra 2000 sa uskutočnilo pojednávanie okresného súdu, ktorého sa zúčastnili právna zástupkyňa žalobcu a opatrovník žalovaného. Žalobca znížil žalovanú sumu. Pojednávanie bolo odročené na 15. november 2000. Okresnému súdu bola 30. októbra 2000 doručená odpoveď Obvodného oddelenia Policajného zboru Podunajské Biskupice vo veci prešetrenia pobytu Ľ. D., ktorou oznamuje, že menovaný sa na uvedenej

adrese nezdržuje a susedia o ňom nič nevedia. Dňa 15. novembra sa konalo pojednávanie okresného súdu, ktoré bolo pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne odročené na neurčito. Okresný súd listami z 29. novembra 2000 opakovane požiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru Podunajské Biskupice o spoluprácu ohľadne oznámenia pobytu Ľ. D. a v prípade neúspechu o šetrenie týkajúce sa zistenia, kto v predmetnom byte býva, či je uvedený v zozname nájomníkov a či ide o byt družstevný alebo obecný. Listom z toho istého dňa požiadal Vzájomnú zdravotnú poisťovňu Dôvera o oznámenie, kto je platiteľom poisťného za poistenca Ľ. D.. Listom došlým Okresnému úradu v Senci 6. decembra 2000 okresný súd opakovane požiadal o zaslanie rodného listu Ľ. D.. Rodný list zaslaný Okresným úradom v Senci bol okresnému súdu doručený 14. decembra 2000.

V roku 2001 boli vykonané nasledovné úkony:

Obvodné oddelenie Policajného zboru Podunajské Biskupice listom doručeným okresnému súdu 3. januára 2001 oznámilo, že vo veci zistenia adresy zamestnávateľa a trvalého pobytu Ľ. D. sa mu nepodarilo zistiť žiadne skutočnosti, a listom doručeným okresnému súdu 9. januára 2001 oznámilo, že v byte, v ktorom býval menovaný, teraz býva T. V., ktorý ho od Ľ. D. odkúpil ako družstevný. Listom z 1. marca 2001 okresný súd požiadal Vzájomnú zdravotnú poisťovňu Dôvera o oznámenie všetkých dostupných informácií o jej poistencovi Ľ. D.. Vzájomná zdravotná poisťovňa Dôvera vo svojej odpovedi doručenej okresnému súdu 16. marca 2001 oznámila, že mu požadované údaje s ohľadom na § 69 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov nemôže poskytnúť. Okresný súd listami z 26. marca 2001 požiadal jednak Sociálnu poisťovňu o oznámenie, či eviduje poberateľa starobného dôchodku Ľ. D. a na akú adresu mu je tento vyplácaný, a jednak opätovne Vzájomnú zdravotnú poisťovňu Dôvera o oznámenie adresy bydliska, prípadne zamestnávateľa poisteného Ľ. D.. Sociálna poisťovňa listom doručeným okresnému súdu 9. apríla 2001 potvrdila, že D. Ľ., bytom B., poberá starobný dôchodok.

IV.

Ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 33/99 vyslovil: „Správanie štátneho orgánu, ktorý zapríčiňuje zbytočný prieťah, sa obvykle prejavuje nečinnosťou orgánu s právomocou konať vo veci.“

Ústavný súd považuje za činnosť súdu smerujúcu k rozhodnutiu vo veci samej aj zisťovanie miesta pobytu žalovaného. Preto dobu, počas ktorej súd účelne zisťoval miesto pobytu žalovaného, nehodnotí ako dobu nečinnosti súdu.

Nadviazal pri tom na svoj právny názor vyslovený v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 10/98: „Z ustanovení čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že prípravu pojednávania treba chápať ako činnosť súdu od začatia konania vrátane štúdia spisu, odbornej prípravy na riešenie veci, odstraňovania nedostatkov návrhu a zváženia opatrení, ktoré vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu bude nutné a účelné vykonať pred nariadením pojednávania.“

Aj pri takomto hodnotení skutkového stavu ústavný súd konštatuje, že účastník bol nečinný v obdobiach od 13. novembra 1997 do 7. augusta 1998, čiže vyše 6 mesiacov; od 14. decembra 1998 do 1. októbra 1999, čiže vyše 9 mesiacov; a od 16. marca 2000 do 25. septembra 2000, čiže vyše 6 mesiacov.

O návrhu na ustanovenie opatrovníka zo 17. marca 1999 rozhodol okresný súd až 16. marca 2000; čiže po 1 roku.

Tieto obdobia hodnotí ústavný súd ako obdobia nečinnosti, a teda i neodôvodnených prieťahov v konaní. Právne ani skutkovo nešlo o taký zložitý prípad, aby si jeho štúdium vyžadovalo opakovane viac mesiacov, a zistenie adresy žalovaného nebolo závislé od správania navrhovateľa.

Účastníkovi bolo od 12. augusta 1997 známe, že žalovaný je zamestnaný v hoteli Kyjev v Bratislave (č. listu 11 spisu 17 C 30/97). Nie je jasné, prečo sa nepokúsil doručiť mu predvolanie na túto adresu, hoci zároveň zisťoval jeho adresu prostredníctvom Policajného zboru, poisťovní a orgánov štátnej správy.

Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.